

नागार्जुन नगरपालिका

स्थानीय राजपत्र

खण्ड (१०), काठमाडौँ बैशाख ४ गते, २०८३ साल (संख्या २)

नगर सभाबाट स्वीकृत मिति: २०८२/१२/२९

भाग - १

नागार्जुन नगरपालिकाको

उद्योग दर्ता, सञ्चालन, व्यवस्थापन र नियमन सम्बन्धी ऐन, २०८२

लघु, घरेलु र साना उद्योगको दर्ता नवीकरण, खारेजी, नियमन प्रवर्द्धन र व्यवस्थापन संघीय तथा प्रदेश कानूनमा व्यवस्था भए बमोजिम स्थानीय तहले गर्न सक्ने अधिकार भएकोले सो कानूनी व्यवस्थाको कार्यान्वयनको लागि स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ को अधिकार प्रयोग गरी नागार्जुन नगरपालिकाको नगर सभाले यो ऐन बनाएको छ ।

परिच्छेद-१

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ

- (१) यस ऐनको नाम “नागार्जुन नगरपालिकाको स्थानीय उद्योग दर्ता, सञ्चालन, व्यवस्थापन र नियमन सम्बन्धी ऐन, २०८२” रहेको छ ।
- (२) यो ऐन नगर सभाबाट स्वीकृत भई स्थानीय राजपत्रमा प्रकाशित भएको मितिदेखि लागू हुनेछ ।

२. परिभाषा

विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा,

- (क) “उद्योग नियमन शाखा” भन्नाले नगरपालिकाको स्थानीय उद्योग सम्बन्धी विषय हेर्ने शाखा वा इकाईलाई सम्झनु पर्दछ ।
- (ख) “कार्यपालिका” भन्नाले नागार्जुन नगरपालिकाको कार्यपालिकालाई सम्झनु पर्दछ ।

- (ग) “घरेलु उद्योग” भन्नाले दफा ६ को उपदफा (१) खण्ड (ख) बमोजिमको उद्योगलाई सम्झनु पर्दछ ।
- (घ) “तोकिएको” वा “तोकिए बमोजिम” भन्नाले यस ऐन अन्तर्गत बनेका नियममा तोकिएको वा तोकिएको बमोजिम सम्झनु पर्दछ ।
- (ङ) “नगरपालिका” भन्नाले नागार्जुन नगरपालिकालाई सम्झनु पर्दछ ।
- (च) “प्रमुख” भन्नाले नगर प्रमुखलाई सम्झनु पर्दछ ।
- (छ) “प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत” भन्नाले नगरपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई जनाउँछ ।
- (ज) “लघु उद्यम” भन्नाले दफा १६ को उपदफा (१) खण्ड (क) बमोजिमको उद्योगलाई सम्झनु पर्दछ ।
- (झ) “वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन” भन्नाले कुनै प्रस्तावको कार्यान्वयन गर्दा सो प्रस्तावले वातावरणमा उल्लेखनीय प्रतिकूल प्रभाव पार्ने वा नपार्ने सम्बन्धमा यकिन गर्नुको साथै त्यस्तो प्रभावलाई कुनै उपायबाट निराकरण वा न्यूनीकरण गर्नका लागि अबलम्बन गरिने उपायको सम्बन्धमा विस्तृत रूपमा गरिने अध्ययन तथा मूल्यांकन सम्झनु पर्छ ।
- (ञ) “स्थानीय उद्योग” भन्नाले स्थानीय तहले दर्ता, व्यवस्थापन र नियमन गर्ने उद्योगलाई जनाउँछ । सो शब्दले स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ मा उल्लेखित लघु, घरेलु तथा साना उद्योगलाई र संघीय तथा प्रदेश कानूनले स्थानीय तहले दर्ता, व्यवस्थापन र नियमन गर्ने भनि तोकेको उद्योगलाई समेत जनाउँछ ।
- (ट) “समिति” भन्नाले दफा २८ बमोजिमको स्थानीय उद्योग प्रवर्द्धन समिति सम्झनु पर्छ ।
- (ठ) “साना उद्योग” भन्नाले दफा १६ को उपदफा (१) खण्ड (ग) बमोजिमको उद्योगलाई सम्झनु पर्दछ ।

परिच्छेद - २

स्थानीय उद्योग दर्ता र नियमन

३. उद्योग दर्ता गर्नु पर्ने

- (१) नगरपालिका भित्र स्थानीय उद्योगको स्थापना वा सञ्चालन गर्नकालागि यस ऐन बमोजिम दर्ता नगराई सञ्चालन गर्न वा गराउन हुँदैन ।
- (२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यो ऐन प्रारम्भ हुँदाका बखत प्रचलित औद्योगिक व्यवसाय सम्बन्धी कानून बमोजिम दर्ता भइ नगरपालिका भित्र

- सञ्चालनमा रहेका स्थानीय उद्योग यस ऐन बमोजिम स्वतः दर्ता भएको मानिनेछ ।
- (३) उपदफा (३) बमोजिम सञ्चालनमा रहेका उद्योगले यो ऐन प्रारम्भ भएको मितिले ६ महिनाभित्र उद्योग नियमन शाखामा अभिलेख गरी अद्यावधिक गर्नु पर्नेछ ।
- (४) उपदफा (२) बमोजिम दर्ता भएको उद्योगले नवीकरण गराउन उद्योग नियमन शाखामा निवेदन दिनु पर्ने छ ।

४. उद्योग दर्ता गर्न निवेदन दिनुपर्ने

- (१) यस ऐन बमोजिम उद्योग स्थापना गर्न चाहने व्यक्तिले देहाय बमोजिमको विवरण र कागजात सहित तोकिएको ढाँचामा उद्योग नियमन शाखा समक्ष निवेदन दिनु पर्नेछ
- (क) नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि,
- (ख) निवेदक फर्म वा कम्पनी भएमा फर्म वा कम्पनी दर्ता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि,
- (ग) उद्योग रहने स्थानको नक्सांकन सहितको विवरण,
- (घ) निवेदन दिन प्रतिनिधि नियुक्त गरेको भए सोको अख्तियारी पत्र,
- (ङ) साझेदारी उद्योग स्थापना गर्न चाहेको भए साझेदार बीच भएको सम्झौताको प्रतिलिपि,
- (च) उद्योग स्थापना गर्ने नगरपालिकाको सम्बन्धित वडाको सिफारिस, छ तोकिएको अन्य आवश्यक कागजात ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन दिँदा उद्योग नियमन शाखाले निर्धारण गरे बमोजिम विद्युतीय माध्यमबाट समेत दिन सकिनेछ ।

५. उद्योग दर्ताको सिफारिस लिनुपर्ने

- (१) स्थानीय उद्योग बाहेक अन्य उद्योग नगरपालिका भित्र दर्ता र सञ्चालन गर्न चाहेमा त्यस्तो उद्योगले उद्योग दर्ता गर्ने निकायले तोकेको कागजात सहित उद्योग नियमन शाखामा सिफारिसका लागि तोकिए बमोजिम निवेदन दिनुपर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन परेमा कार्यपालिकाले तोकिए बमोजिम सिफारिस गर्न सक्नेछ ।

६. उद्योग दर्ताको प्रमाणपत्र दिनुपर्ने

- (१) दफा ४ बमोजिम उद्योग दर्ताका लागि परेको निवेदन जाँचबुझ गर्दा आवश्यक विवरण तथा कागजात पूरा भएको देखिएमा निवेदन परेको १५ (पन्ध्र) दिनभित्र उद्योग नियमन शाखाले निवेदन माग भए बमोजिमको उद्योग दर्ता गरि तोकिए बमोजिमको ढाँचामा निवेदकलाई उद्योग दर्ताको प्रमाणपत्र दिनु पर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन जाँचबुझ गर्दा थप विवरण वा कागजात आवश्यक

देखिएमा सात दिनभित्र उद्योग नियमन शाखाले निवेदकलाई पेश गर्न लगाउन सक्नेछ ।

- (३) उपदफा (२) बमोजिम माग गरेको विवरण वा कागजात निवेदकले पेश नगरेमा वा यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियमावली बमोजिमको प्रक्रिया पूरा भएको नदेखिएमा उद्योग दर्ता गर्ने निकायले कारण खुलाई उद्योग दर्ताको निवेदन वा सिफारिस अस्वीकृत गर्न सक्नेछ र सोको जानकारी सम्बन्धित निवेदकलाई दिनु पर्नेछ ।
- (४) उपदफा (१) बमोजिम उद्योग दर्ताको प्रमाणपत्र दिँदा अन्य कुराका अतिरिक्त देहायका विवरणहरू समेत त्यस्तो प्रमाणपत्रमा खुलाउनु पर्नेछ ।
  - (क) उद्योग दर्ताको प्रमाणपत्र जारी भएको मिति,
  - (ख) उद्योगले व्यावसायिक उत्पादन वा कारोबार प्रारम्भ गर्नुपर्ने अवधि,
  - (ग) उद्योगले पालना गर्नुपर्ने शर्तहरू,
  - (घ) उद्योगको प्रकृति अनुसार तोकिए बमोजिमका अन्य शर्तहरू ।
- (५) उद्योग दर्ता गरेपछि प्रचलित कानून बमोजिम “वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन” तयार गरि स्वीकृति गर्न आवश्यक पर्ने भएमा सो कार्य सम्पन्न पछि मात्र उद्योग स्थापना, सञ्चालन, व्यावसायिक उत्पादन वा कारोबार प्रारम्भ गर्नु पर्नेछ ।
- (६) यस दफा बमोजिम दर्ता भएको उद्योगले उद्योग दर्ता गर्ने निकायले समय समयमा दिएको निर्देशन तथा दर्ता प्रमाणपत्रमा उल्लेखित शर्तहरूको पालना गर्नु पर्नेछ ।

७. वातावरणमा प्रतिकूल असरको निराकरण गर्नुपर्ने

- (१) उद्योग सञ्चालनको क्रममा वातावरणमा पर्न सक्ने प्रतिकूल असरको निराकरण गर्ने जिम्मेवारी सम्बन्धित उद्योगको हुनेछ ।
- (२) उद्योग नियम शाखाले वातावरण लगायतका सम्बन्धमा दिएको निर्देशनको पालना गर्नु सम्बन्धित उद्योगको दायित्व हुनेछ ।

८. व्यावसायिक उत्पादन वा कारोबार प्रारम्भ गरेको जानकारी दिनुपर्ने

- (१) यस ऐन बमोजिम दर्ता भएको स्थानीय उद्योगले उद्योग दर्ता प्रमाणपत्रमा उल्लेख भएको अवधिभित्र उद्योग सञ्चालन वा आफ्नो व्यावसायिक उत्पादन वा कारोबार प्रारम्भ गर्नु पर्नेछ र उद्योग नियमन शाखालाई तोकिए बमोजिमको ढाँचामा निवेदन दिई सोको जानकारी गराउनुपर्नेछ ।
- (२) कुनै उद्योगले उपदफा (१) बमोजिमको अवधिभित्र निवेदन दिन नसकेको कारण खुलाई उद्योग दर्ता प्रमाणपत्र उल्लिखित अवधि समाप्त भएको मितिले १ महिनाभित्र

त्यस्तो प्रमाणपत्रमा उल्लिखित अवधि बढाउनका लागि उद्योग नियमन शाखा समक्ष निवेदन दिन सक्नेछ । अनुमतिपत्र लिनु पर्ने बाहेकका यो ऐन लागू हुनु अगावै दर्ता भएका तथा यस अघि थपिएको म्याद भित्र समेत सञ्चालन वा उत्पादन वा कारोबार प्रारम्भ गर्न नसकेका अन्य उद्योगको हकमा समेत यो उपदफा प्रारम्भ भएको मितिले १ महिनाभित्र त्यस्तो निवेदन दिई सक्नु पर्नेछ ।

- (३) उपदफा (२) बमोजिम निवेदन प्राप्त हुन आएमा र कारण मनासिब देखिएमा उद्योग नियमन शाखाले त्यस्तो उद्योगको सञ्चालन वा व्यावसायिक उत्पादन वा कारोबार प्रारम्भ गर्ने अवधि तोकिए बमोजिम बढाउन सक्नेछ ।
- (४) उपदफा (३) बमोजिम अवधि बढाउँदा उद्योग स्थापनाको लागि गर्नु पर्ने निर्माण लगायतको कामको प्रगति हेरी लघु उद्योगको हकमा पाँच हजार, घरेलु उद्योगको हकमा दश हजार र साना उद्योगको हकमा प्रति वर्ष पच्चीस हजारका दरले जरिवाना लिई उद्योग सञ्चालन वा व्यावसायिक उत्पादन वा कारोबार प्रारम्भ गर्ने अवधि बढाउन सकिनेछ ।
- (५) उपदफा (३) बमोजिम अवधि बढाइएकोमा सम्बन्धित उद्योगले सो अवधिभित्र उद्योगको सञ्चालन वा आफ्नो व्यावसायिक उत्पादन वा कारोबार प्रारम्भ गर्नु पर्नेछ ।
- (६) उपदफा (१) बमोजिमको अवधिभित्र उद्योग सञ्चालन वा आफ्नो व्यावसायिक उत्पादन वा कारोबार प्रारम्भ नगरेमा वा उपदफा (२) बमोजिम अवधि बढाउन निवेदन नदिएमा वा उपदफा (३) बमोजिम बढाइएको अवधिभित्र पनि त्यस्तो उद्योगले उद्योग सञ्चालन वा आफ्नो व्यावसायिक उत्पादन वा कारोबार प्रारम्भ नगरेमा त्यस्तो उद्योगको दर्ता प्रमाणपत्र स्वतः खारेज हुनेछ ।
- (७) उपदफा (६) बमोजिम उद्योगको दर्ता प्रमाणपत्र खारेज भएमा उद्योग दर्ता गर्ने निकायको अभिलेखमा रहेको त्यस्तो उद्योगको दर्ता प्रमाणपत्रमा कारण खुलाई खारेज भएको व्यहोरा जनाउनु पर्नेछ र सोको अभिलेख अद्यावधिक गर्नु पर्नेछ ।

९. अवधि थपको लागि निवेदन दिन सक्ने

- (१) कुनै उद्योगले उद्योग दर्ता प्रमाणपत्रमा उल्लेख भएको अवधिभित्र उद्योग सञ्चालन वा आफ्नो व्यावसायिक उत्पादन वा कारोबार प्रारम्भ गर्न नसकी त्यस्तो अवधि बढाउनुपर्ने भएमा त्यसरी अवधि बढाउनुपर्ने आधार र कारण सहित उद्योग नियमन शाखा समक्ष निवेदन दिन सक्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन परेमा उद्योग नियमन शाखाले प्राप्त निवेदनको सम्बन्धमा निवेदकबाट थप कुनै विवरण, कागजात वा जानकारी माग गर्नुपर्ने देखेमा सात दिनभित्र त्यस्तो विवरण, कागजात वा जानकारी माग गरि आवश्यक जाँचबुझ

गर्न सक्नेछ ।

- (३) उपदफा (२) बमोजिम जाँचबुझ गर्दा व्यहोरा मनासिब देखिएमा त्यस्तो विवरण, कागजात वा जानकारी प्राप्त भएको पन्ध्र दिनभित्र उद्योगको प्रकृति, उद्योग सञ्चालनका लागि हालसम्म भएको प्रगति, अवधि थप गर्नु पर्ने औचित्य समेतको आधारमा उद्योग दर्ता प्रमाणपत्रमा उल्लेख भएको अवधिमा बढीमा एक वर्षको लागि त्यस्तो उद्योगको सञ्चालन वा व्यावसायिक उत्पादन वा कारोबार प्रारम्भ गर्न अवधि थप गर्न सकिनेछ ।

१०. अनुगमन गर्ने

- (१) उद्योग नियमन शाखाले उद्योग दर्ता प्रमाणपत्रमा उल्लिखित शर्तहरूको पालना गरे नगरेको सम्बन्धमा उद्योगको नियमित अनुगमन गर्न सक्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिमको अनुगमनको शिलशिलामा सम्बन्धित उद्योगबाट कुनै जानकारी वा विवरण माग गर्न सकिनेछ ।
- (३) उपदफा (२) बमोजिमको जानकारी वा विवरण उपलब्ध गराउनु सम्बन्धित उद्योगको कर्तव्य हुनेछ ।
- (४) उपदफा (३) बमोजिम प्राप्त भएको जानकारी वा विवरणबाट त्यस्तो उद्योग सञ्चालनमा कुनै किसिमको समस्या भएको देखिएमा सम्बन्धित उद्योगसँग परामर्श गरि उद्योग नियमन शाखाले त्यस्तो उद्योगलाई आवश्यक सहयोग उपलब्ध गराउन सिफारिस वा समन्वय गर्न सक्नेछ ।

११. उद्योग स्थानान्तरणको लागि स्वीकृति लिनुपर्ने

- (१) कुनै एक ठाउँमा सञ्चालन गर्ने गरि दर्ता भएको उद्योग कुनै कारणले अन्यत्र स्थानान्तरण गर्नुपर्ने भएमा सो को कारण खुलाई देहायका विवरण र कागज सहित तोकिए बमोजिमको ढाँचामा उद्योग नियमन शाखामा निवेदन दिनु पर्नेछ :—
- (क) अघिल्लो आर्थिक वर्षको करचुक्ता प्रमाणपत्र,
- (ख) अघिल्लो आर्थिक वर्षसम्मको लेखापरिक्षण प्रतिवेदन,
- (ग) उद्योग स्थानान्तरण गर्ने सम्बन्धित वडाको सिफारिस,
- (घ) वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन आवश्यक पर्ने भएमा सोको स्वीकृत प्रतिवेदन,
- (ङ) उद्योग सञ्चालन गर्दा ऐन वा प्रचलित कानून बमोजिम कुनै छुट, सुविधा वा

सहुलियत प्रदान गरेको भए त्यस्तो निकायको सहमति ।

- (२) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन प्राप्त भएपछि कारण मनासिब देखिएमा तोकिए

नागार्जुन नगरपालिकावारा मुद्रित रु. १०

- बमोजिमको उद्योग स्थानान्तरणको लागि नगर प्रमुखले स्वीकृति दिन सक्नेछ ।
- (३) उपदफा(१) बमोजिम प्राप्त निवेदन जाँचबुझ गर्दा उद्योग स्थानान्तरणको स्वीकृति दिन मनासिब नदेखिएमा उद्योग नियमन शाखाले सोको जानकारी सात दिनभित्र निवेदकलाई दिनु पर्नेछ ।
- (४) उद्योग स्थानान्तरण सम्बन्धी अन्य व्यवस्था उद्योग नियमन शाखा र नगर कार्यपालिकाले निर्णय गरे बमोजिम हुनेछ ।

१२. विवरण उपलब्ध गराउनुपर्ने

- (१) प्रत्येक उद्योगले व्यावसायिक उत्पादन वा कारोबार प्रारम्भ गरेपछि देहाय बमोजिमको विवरण प्रत्येक आर्थिक वर्ष समाप्त भएको छ महिनाभित्र उद्योग नियमन शाखा समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ :-
- (क) लेखापरीक्षण प्रतिवेदन,
 (ख) अधिल्लो आर्थिक वर्षको कर चुक्ता प्रमाणपत्र,
 (ग) स्वीकृत वा क्षमता,
 (घ) तोकिए बमोजिमको ढाँचामा तयार गरेको अद्यावधिक विवरण ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम पेश गर्नुपर्ने विवरण तोकिए बमोजिम विद्युतीय माध्यमबाट समेत पेश गर्न सकिनेछ ।
- (३) उपदफा (१) वा (२) बमोजिम विवरण वा कागजात प्राप्त भएपछि कार्यपालिकाले आफ्नो अभिलेख अद्यावधिक गरि सोको जानकारी सात दिनभित्र सम्बन्धित उद्योगलाई दिनु पर्नेछ ।

१३. उद्योग बन्द गरेमा जानकारी दिनुपर्ने

यस ऐन बमोजिम दर्ता भएको उद्योग कुनै कारणले बन्द भएमा वा उद्योगको व्यावसायिक उत्पादन वा कारोबार स्थगन गरेमा त्यसरी बन्द वा स्थगन भएको मितिले सात दिनभित्र उद्योग नियमन शाखालाई तोकिए बमोजिम जानकारी दिनु पर्नेछ ।

१४. उद्योगको दर्ता खारेजी गर्न निवेदन दिन सकिने

- (१) कुनै कारणले उद्योग सञ्चालन गर्न नसकिने भएमा त्यस्तो उद्योगको दर्ता खारेजको लागि उद्योग नियमन शाखा समक्ष देहाय बमोजिमको कागजात सहित तोकिएको ढाँचामा निवेदन दिन सक्नेछ :-
- (क) मान्यता प्राप्त मूल्यांकनकर्ताबाट तयार गरिएको उद्योगको जायजथा मूल्यांकन प्रतिवेदन,
 (ख) उद्योगमा कार्यरत श्रमिक लगायतका सम्पूर्ण कर्मचारीको दायित्व फरफारक

गरेको विवरण,

- (ग) उद्योगको अन्य दायित्व फरफारक प्रतिवेदन,
- (घ) लिक्विडेटर नियुक्ति गरेको भए त्यस्तो लिक्विडेटरले पेश गरेको उद्योगको खारेजी सम्बन्धी प्रतिवेदन,
- (ङ) अघिल्लो आर्थिक वर्षको करचुक्ता प्रमाणपत्र,
- (च) उद्योग दर्ताको सक्कल प्रति,
- (छ) अघिल्लो आर्थिक वर्षसम्मको लेखापरीक्षण प्रतिवेदन,
- (ज) उद्योगको विरुद्ध कुनै अदालत वा न्यायिक निकायमा मुद्दा विचाराधीन नरहेको भनि सम्बन्धित उद्यमीले गरेको स्वः घोषणा ।

तर उद्योगले तिर्नु बुझाउनु पर्ने दायित्वको सम्बन्धमा कुनै अदालत वा न्यायिक निकायमा मुद्दा विचाराधीन रहेकोमा त्यस्तो मुद्दाको अन्तिम किनारा हुँदाको बखत ठहर्न सक्ने दायित्व बराबरको रकम कार्यपालिकामा धरौटीको रूपमा जम्मा गरेको प्रमाण पेश गर्नु पर्नेछ ।

- (२) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन परेमा नगरपालिकाले सो उद्योगसँग कसैको कुनै प्रकारको लेनदेन बाँकी भए सो को प्रमाण सहित ३५ दिन भित्र उद्योग नियमन शाखामा लिखित दाबी पेश र नगरस्तरको दैनिक पत्रिकामा सार्वजनिक सूचना प्रकाशन गर्नु पर्नेछ ।
- (३) उपदफा (२) बमोजिम प्रकाशित सूचना अनुसार सो अवधिभित्र कसैको दाबी परि जाँचबुझ गर्दा त्यस्तो दाबी पूर्ण वा आंशिक रूपमा ठिक ठहरेमा ठहरे बमोजिमको दायित्व फरफारक गर्न कार्यपालिकाले सम्बन्धित उद्योगलाई आदेश दिनु पर्नेछ ।
- (४) उपदफा (३) बमोजिम जारी आदेश अनुसार सम्बन्धित उद्योगले दायित्व फराफारख गरेको देखिएमा उद्योग नियमन शाखाले सात दिन भित्र सो उद्योग दर्ता खारेज गरी लगतकट्टा गर्नु पर्नेछ ।
- (५) उपदफा (४) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि उपदफा (३) बमोजिमको आदेश अनुसार फराफारकको कार्य सम्पन्न नभएसम्म त्यस्तो उद्योगको दर्ता खारेजी वा लगत कट्टा हुने छैन ।

१५. उद्योगको स्थिर पुँजी वा क्षमता परिवर्तन गर्न स्वीकृति लिनुपर्ने:

- (१) कुनै उद्योगले यस ऐन बमोजिम उद्योगको स्थिर पुँजी वा क्षमतामा परिवर्तन गर्न चाहेमा उद्योग नियमन शाखा समक्ष देहायका विवरण वा कागजात सहित तोकिएको ढाँचामा निवेदन दिनु पर्नेछ
  - (क) अघिल्लो आर्थिक वर्षको लेखापरीक्षण प्रतिवेदन,

- (ख) अधिल्लो आर्थिक वर्षको कर चुक्ता प्रमाणपत्र,
  - (ग) तोकिए बमोजिमको उद्योगको अद्यावधिक विवरण,
  - (घ) उद्योगको प्रबन्धपत्र, नियमावली र कम्पनी दर्ता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि,
  - (ङ) साझेदारी फर्म भए साझेदारबीचको सम्झौताको प्रतिलिपि,
  - (च) अन्य कुनै निकायको सिफारिस आवश्यक पर्ने भएमा त्यस्तो सिफारिस पत्र ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम प्राप्त निवेदन जाँचबुझ गर्दा उद्योगको साबिकको स्थिर पुँजी परिवर्तन वा उद्योगको क्षमता परिवर्तन गर्न मनासिब देखिएमा उद्योग नियमन शाखाले आवश्यकता अनुसार उद्योगको स्थलगत निरीक्षण गरि वा गराई प्रतिवेदन लिइ उद्योगको हाल कायम रहेको स्थिर पुँजीमा परिवर्तन वा उद्योगको क्षमता परिवर्तन गर्न स्वीकृति दिन सक्नेछ ।

परिच्छेद — ३ उद्योगको वर्गीकरण

१६. उद्योगको वर्गीकरण

- (१) यस ऐनको प्रयोजनको लागि स्थानीय उद्योगहरूलाई देहाय बमोजिम वर्गीकरण गरिएको छ :—
- (क) लघु उद्यम : देहायको अवस्था भएको उद्योगलाई लघु उद्यम मानिनेछ:—
- (१) घर जग्गा बाहेक बढीमा पाँच लाख रूपैयाँसम्मको स्थिर पुँजी रहेको,
  - (२) उद्यमी स्वयं उद्योगको सञ्चालन र व्यवस्थापनमा संलग्न रहेको,
  - (३) उद्यमी सहित बढीमा नौ जनासम्म कामदार रहेको,
  - (४) वार्षिक कारोबार पचास लाख रूपैयाँ भन्दा कम रहेको, र
  - (५) इन्जिन, उपकरण वा मेशिनको प्रयोग गरेको भएमा इन्जिन उपकरण वा मेशिन खपत हुने विद्युतीय ऊर्जा, इन्धन वा अन्य तेल इन्जिन क्षमता बीस किलोवाट वा सोभन्दा कम रहेको ।
- (ख) घरेलु उद्योग : देहायको अवस्था भएको उद्योगलाई घरेलु उद्योग मानिनेछ :—
- (१) परम्परागत सिप र प्रविधिमा आधारित,
  - (२) श्रममूलक र खास सीप वा स्थानीय कच्चा पदार्थ एवं स्थानीय प्रविधि, कला तथा संस्कृतिमा आधारित,
  - (३) इन्जिन, उपकरण वा मेशिनको प्रयोग गरेको भएमा बढीमा दश किलोवाटसम्मको क्षमताको विद्युतीय ऊर्जा प्रयोग गरेको, र

(४) अनुसूची—१ मा उल्लेख भए बमोजिमका उद्योगहरू ।

(ग) साना उद्योग : लघु उद्यम र घरेलु उद्योग बाहेकको दश करोड रूपैयाँसम्म स्थिर पुँजी भएको उद्योगलाई साना उद्योग मानिनेछ ।

(घ) प्रदेश कानून बमोजिम नगरपालिकामा दर्ता गरिने उद्योगहरू यस ऐन र तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(ङ) संघीय कानून बमोजिम नगरपालिकामा दर्ता गरिने उद्योगहरू यस ऐन र तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(२) उपदफा (१) मा उल्लेखित उद्योगलाई त्यस्ता उद्योगबाट उत्पादन हुने वस्तु वा सेवाको प्रकृतिको आधारमा देहाय बमोजिम वर्गीकरण गरिनेछ :—

(क) ऊर्जामुलक उद्योग : ऊर्जा उत्पादन गर्ने व्यवसायमा संलग्न अनुसूची—२ मा उल्लिखित उद्योगहरू ।

(ख) उत्पादनमुलक उद्योग : कच्चा पदार्थ, सहायक कच्चा पदार्थ वा अर्ध प्रशोधित कच्चा पदार्थको प्रयोग वा प्रशोधन गरि मालवस्तु उत्पादन गर्ने उद्योगहरू ।

(ग) कृषि तथा वन पैदावारमा आधारित उद्योग : कृषि वा वन पैदावारमा आधारित कच्चा पदार्थबाट कुनै वस्तु उत्पादन गर्ने वा कृषि वा वन पैदावारमा आधारित कच्चा पदार्थबाट कुनै वस्तु उत्पादन गर्ने वा कृषि वा वन पैदावारसँग सम्बन्धित अनुसूची—३ मा उल्लिखित उद्योगहरू ।

(घ) खनिज उद्योगहरू : ढुंगा, गिट्टी, बालुवा लगायत नदिजन्य र खनिज पदार्थ उत्खनन वा प्रशोधन गरि कुनै धातु वा धातु बाहेकका खनिज पदार्थ उत्पादन गर्ने उद्योगहरू ।

(ङ) पर्यटन उद्योग : पर्यटन सेवासँग सम्बन्धित अनुसूची—४ मा उल्लिखित उद्योगहरू ।

(च) सूचना, प्रसारण तथा सञ्चार प्रविधिमा आधारित उद्योग: सूचना संकलन प्रशोधन र प्रसारणका लागि प्रविधि प्रयोग गरी सूचना, सञ्चार वा सूचना प्रविधिको सेवा उपलब्ध गराउने अनुसूची—५ मा उल्लिखित उद्योगहरू ।

परिच्छेद — ४

उद्योगलाई प्रदान गरिने छुट, सुविधा वा सहूलियत सम्बन्धी व्यवस्था

१७. कर सम्बन्धी छुट, सुविधा वा सहूलियत

(१) यस ऐन अन्तर्गत दर्ता भएको उद्योगलाई संघीय कानून बमोजिम प्राप्त छुट, सुविधा वा सहूलियत अनतिक्रम्य हुनेछ ।

(२) यस ऐन अन्तर्गत दर्ता भएको उद्योगलाई नगरसभाद्वारा स्वीकृत नीति भित्र रहि कार्यपालिकाले थप छुट सुविधा वा सहूलियत प्रदान गर्न सक्नेछ ।

- (३) उपदफा (१) र (२) मा उल्लेख भए बमोजिमको उद्योगलाई देहायका थप छुट, सुविधा वा सहूलियत उपलब्ध गराइनेछ :—
- (क) नगर कार्यपालिकाले स्थानीय राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी तोकेको टेक्नोलोजी पार्क, बायोटेक पार्क र सूचना प्रविधि पार्कभित्र स्थापित सफ्टवेयर विकास, तथ्यांक, प्रशोधन, साइबर क्याफे, डिजिटल म्यापिंग सम्बन्धित उद्योगलाई पाँच वर्ष सम्म व्यवसाय कर पचास प्रतिशत छुट पाउनेछ ।
- (ख) देहायको संख्यामा स्थानीय नागरिकलाई रोजगारी दिने देहायको उद्योगलाई देहाय बमोजिमको छुट सुविधा प्रदान गरिनेछ:—
- (१) बीस वा सो भन्दा बढी स्थानीय नागरिकलाई वर्षभरि नै प्रत्यक्ष रोजगारी दिने उत्पादनमुलक उद्योग, सूचना तथा सञ्चार प्रविधि उद्योगलाई सो वर्षको व्यवसायमा लाग्ने करको चालिस प्रतिशत,
- (२) २५ वा सो भन्दा बढी स्थानीय नागरिकलाई वर्षभरि नै प्रत्यक्ष रोजगारी दिने उत्पादनमुलक उद्योग, सूचना तथा सञ्चार प्रविधि उद्योगलाई सो वर्षको व्यवसायमा लाग्ने करको तीस प्रतिशत,
- (३) उपखण्ड (१) वा (२) बमोजिम रोजगारीप्राप्त स्थानीय नागरिकमध्ये कम्तिमा पचास प्रतिशत महिला, दलित वा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू रहेमा त्यस्तो उद्योगलाई सो वर्षको व्यवसाय कर मा थप बिस प्रतिशत ।
- (ग) प्रचलित कानूनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि महिला, दलित, सिमान्तकृत र “ग” श्रेणी सम्मको अशक्तता भएका अपाङ्गता भएका उद्यमीको मात्र स्वामित्व रहने गरी उद्योग दर्ता गराएमा त्यस्तो उद्योग दर्ता गर्दा प्रचलित कानून बमोजिम लाग्ने उद्योग दर्ता दस्तुरमा पचास प्रतिशत छुट हुनेछ र तिन वर्ष सम्म व्यवसाय करमा पन्ध्र प्रतिशत छुट हुनेछ ।
- (घ) यो ऐन प्रारम्भ हुँदाका बखत सञ्चालनमा रहेका घरेलु र साना उद्योगलाई यो ऐन जारी भएको मितिले र यस ऐन बमोजिम दर्ता भइ सञ्चालनमा आएको घरेलु तथा साना उद्योगलाई व्यवसाय वा कारोबार सुरु गरेको मितिले न्यूनतम तीन वर्षसम्म व्यवसाय कर बीस प्रतिशत छुट हुनेछ ।
- (ङ) कार्यपालिकाले तोकेको भौगोलिक क्षेत्र वा वर्गीकृत क्षेत्रमा उद्योग स्थापना गर्न सहकारी, लघु उद्यम, घरेलु र साना उद्योगलाई बिउ पुँजी (सिड क्यापिटल) को रूपमा कार्यपालिकाले निर्णय गरि तोकेबमोजिम अनुदान उपलब्ध गराउन सक्नेछ ।
- (च) स्थानीय उद्योगले पाउने अन्य छुट सुविधा र सहूलियत नगरसभाद्वारा स्वीकृत वार्षिक

आर्थिक ऐनमा उल्लेख भए बमोजिम बमोजिम हुनेछ ।

१८. लघु उद्यमको लागि अन्य सुविधा एवं सहूलियत

प्रचलित कानूनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यस ऐन बमोजिम लघु उद्यम दर्ता गर्दा कुनै शुल्क वा दस्तुर लाग्ने छैन ।

१९. जग्गा सम्बन्धी व्यवस्था

यस ऐन वा प्रचलित कानून बमोजिम दर्ता भएका उद्योगका लागि आवश्यक जग्गा सम्बन्धित उद्यमीले प्रचलित कानून बमोजिम आफैले खरिद गर्नु पर्नेछ । तर तोकिए बमोजिमको उद्योग सञ्चालन गर्ने उद्यमीले उद्योगका लागि आवश्यक जग्गा खरिद गर्न नसकेमा सोही व्यहोरा खुलाई जग्गा खरिद गर्न वा जग्गा उपलब्ध गराइदिन अनुरोध गरेमा कार्यपालिकाले जग्गा खरिद वा जग्गा उपलब्ध गराइदिने सम्बन्धमा आवश्यक समन्वय वा सहजीकरण गर्न सक्नेछ ।

२०. लिजमा जग्गा उपलब्ध गराउने

- (१) राष्ट्रिय वा स्थानीय प्राथमिकता प्राप्त उद्योग सञ्चालन गर्न नेपाल सरकारको स्वामित्वमा रहेको जग्गा आवश्यक पर्ने भएमा त्यस्ता उद्योगले आफूलाई आवश्यक पर्ने जग्गाको क्षेत्रफल खुलाई उपलब्ध गराउन नगर प्रमुख समक्ष तोकिए बमोजिम निवेदन दिन सक्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन प्राप्त हुन आएमा नगर कार्यपालिकाले उद्योगलाई आवश्यक पर्ने जग्गा उपलब्ध गराउने सम्बन्धमा आवश्यक कारवाही अगाडि बढाउन सम्बन्धित निकायमा पेश गर्नेछ ।
- (३) उपदफा (२) बमोजिम निवेदन प्राप्त भएमा प्रचलित कानून बमोजिम त्यस्तो जग्गा उद्योग सञ्चालनको प्रयोजनको लागि सम्बन्धित उद्योगलाई लिजमा उपलब्ध गराउन सक्नेछ ।
- (४) उपदफा (३) बमोजिम नेपाल सरकारको स्वामित्वमा रहेको जग्गा लिजमा उपलब्ध गराए वापत उद्योगले तिर्नुपर्ने रकम र लिज सम्बन्धी अन्य शर्तहरू नेपाल सरकार र सम्बन्धित उद्योगबीच हुने सम्झौतामा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ ।
- (५) जग्गाको लिज सम्बन्धी अन्य व्यवस्था प्रचलित संघीय कानूनको अधिनमा रहि नगर कार्यपालिकाले तोके बमोजिम हुनेछ ।

२१. छुट, सुविधा वा सहलियतको प्रत्याभूति

यो ऐन प्रारम्भ हुँदाका बखत दर्ता भइ सञ्चालनमा रहेका स्थानीय उद्योगलाई यस ऐन र प्रचलित कानून बमोजिम प्रदान गरिएको छुट, सुविधा वा सहलियतलाई सीमित गर्ने गरी कुनै व्यवस्था गरिने छैन ।

२२. औद्योगिक सुरक्षा सम्बन्धी व्यवस्था

प्रचलित कानून बमोजिम स्थापना भएको उद्योगको लागि आवश्यकता अनुसार औद्योगिक सुरक्षाको अतिरिक्त स्थानीयस्तरमा सुरक्षित सञ्चालनको वातावरण बनाइ राख्न नगर कार्यपालिकाले आवश्यक सहयोग, समन्वय वा सहजीकरण गर्नेछ ।

२३. अनुदान दिन सक्ने

कुनै स्थानीय उद्योगलाई विपद, बन्द हडताल जस्ता आपतकालीन अवस्थामा उद्योगले अकल्पनीय क्षति ब्यहोरेमा नगर कार्यपालिकाले अनुदान उपलब्ध गराउन सक्नेछ ।

२४. छुट, सुविधा वा सहलियतको दुरुपयोग गर्न नहुने

यस ऐन बमोजिम उद्योगले प्राप्त छुट, सुविधा वा सहलियत जुन प्रयोजनको लागि दिइएको हो सो प्रयोजनको लागि मात्र प्रयोग गर्नुपर्नेछ र त्यसको दुरुपयोग गर्न पाइने छैन ।

परिच्छेद — ५

एकल विन्दु सेवा केन्द्र सम्बन्धी व्यवस्था

२५. एकल विन्दु सेवा केन्द्र स्थापना

- (१) यस ऐन तथा प्रचलित अन्य कानून बमोजिम उद्योग वा लगानीकर्तालाई प्राप्त हुने छुट, सुविधा वा सहलियत र उद्योगको लागि आवश्यक पर्ने पूर्वाधार सम्बन्धी सेवा समयमै सरल र सहज रूपमा एकै थलोबाट उपलब्ध गराउने सम्बन्धमा कार्यपालिकाले स्थानीय राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी उद्योग नियमन शाखाले एकल विन्दु सेवा केन्द्रको काम गर्ने गरी तोक्न सक्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम एकल विन्दु सेवा केन्द्र स्थापना नभएसम्म वा नतोकिए सम्मका लागि यस ऐन बमोजिम उद्योगले पाउने छुट, सुविधा वा सहलियत एकै थलोबाट समयमै उपलब्ध गराउने कार्य उद्योग नियमन शाखाले गर्नेछ ।

परिच्छेद — ६

सजाय र पुनरावेदन सम्बन्धी व्यवस्था

२६. सजाय सम्बन्धी व्यवस्था

- (१) कसैले देहाय बमोजिमको कार्य गरेमा यस ऐन बमोजिमको कसूर गरेको मानिनेछ
(क) यस ऐन बमोजिम उद्योग दर्ता नगराई उद्योग स्थापना वा सञ्चालन गरेको पाइएमा,
(ख) दफा ७ बमोजिम वातावरण प्रतिकूल असरको निराकरण नगरेको पाइएमा,
(ग) दफा १२ बमोजिमको विवरण उपलब्ध नगरेको पाइएमा,
(घ) दफा १३ बमोजिमको विवरण तोकिएको अवधिभित्र जानकारी उपलब्ध नगरेमा,
(ङ) दफा २४ बमोजिम स्थानीय उद्योगलाई प्राप्त छुट, सुविधा वा सहूलियतको दुरुपयोग गरेको पाइएमा,
(च) दफा ३४ बमोजिम व्यावसायिक सामाजिक जिम्मेवारी पूरा नगरेमा ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिमको कार्य गरेको ठहरिएमा सम्बन्धित व्यक्ति वा उद्योगलाई प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले पचास हजारदेखि तीन लाख रूपैयाँ सम्म जरिवाना तोक्न सक्नेछ ।

२७. पुनरावेदन सम्बन्धी व्यवस्था

- (१) दफा २६ बमोजिमको सजायको आदेश उपर चित्त नबुझेमा त्यस्तो सजायको जानकारी पाएको मितिले पैंतीस दिनभित्र त्यस्तो व्यक्ति वा उद्योगले सम्बन्धित जिल्ला अदालतमा पुनरावेदन दिन सक्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम जिल्ला अदालतबाट भएको निर्णय अन्तिम हुनेछ । २८. प्रशासकीय निर्णय सम्बन्धी व्यवस्था
- (१) यस ऐन बमोजिम कसुर हुने निर्णय बाहेक अन्य सम्पूर्ण प्रशासकीय निर्णय गर्ने अधिकार प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई हुनेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले गरेको निर्णय चित्त नबुझेमा निर्णय भएको मितिले पन्ध्र दिन भित्र दफा २९ बमोजिमको समितिमा पुनरावेदन दिन सकिनेछ ।
- (३) उपदफा (२) बमोजिम पुनरावेदन परेमा समितिले सो उपर पन्ध्र दिन भित्र अन्तिम निर्णय गर्नेछ ।
- (४) उपदफा (३) बमोजिम समितिबाट भएको निर्णय अन्तिम हुनेछ ।

स्थानीय उद्योग प्रवर्द्धन समिति

२९. स्थानीय उद्योग प्रवर्द्धन समितिको गठन

- (१) नगरपालिका क्षेत्रमा लघु उद्यम, घरेलु उद्योग तथा साना उद्योगको प्रवर्द्धन सम्बन्धी कार्यलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाउन देहाय बमोजिमको उद्योग प्रवर्द्धन समिति रहनेछ :-
- (क) नगर प्रमुख - अध्यक्ष
- (ख) नगर प्रमुखले नगर कार्यपालिका सदस्यहरू मध्ये बाट मनोनयन गरेको एक जना महिला सहित बढीमा दुइ जना - सदस्य
- (ग) नगरपालिका स्थित स्थानीय उद्योगसँग सम्बद्ध छातासंगठनका प्रतिनिधिहरू मध्येबाट कार्यपालिकाले मनोनयन गरेको कम्तिमा एक जना महिला सहित बढीमा दुइ जना - सदस्य
- (घ) उपभोक्ता हित संरक्षण सम्बन्धी कार्य गर्ने संस्थाहरू मध्यबाट कार्यपालिकाले मनोनयन गरेको एक प्रतिनिधि - सदस्य
- (ङ) शाखा प्रमुख, उद्योग शाखा - सदस्य सचिव
- (२) समितिको बैठक समितिका अध्यक्षले तोकेको मिति, समय र स्थानमा बस्नेछ । समितिले बैठकमा आवश्यकता अनुसार विषय विज्ञ, सरोकारवाला निकाय एवं सम्बद्ध उद्योग व्यवसायी संघ संस्थाका प्रतिनिधिलाई आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।
- (३) समितिको सचिवालयको काम उद्योग नियमन शाखाले गर्नेछ ।
- (४) उपदफा (१) को खण्ड (घ) र (च) बमोजिमका मनोनित सदस्यको कार्य दुई वर्षको हुनेछ ।

३०. समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार

- (१) दफा २८ बमोजिम गठन भएको समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :-
- (क) नगरपालिकाको औद्योगिक प्रवर्द्धन, लगानीको संरक्षण, अभिवृद्धि तथा औद्योगिक सम्बन्धमा देखा परेका समस्या समाधानका लागि आवश्यक पहल गर्ने,
- (ख) नगरपालिकामा रहेका उद्योग सञ्चालनमा कुनै बाधा, अड्काउ वा दुविधा उत्पन्न भएमा त्यसको समाधानको लागि सहजीकरण गर्ने,

- (ग) स्थानीय उद्योगको विकास प्रवर्द्धन गर्ने,
- (घ) औद्योगिक प्रदूषण न्यूनीकरणका लागि आवश्यक पहल गर्ने,
- (ङ) नगरपालिकाको औद्योगिक विकासको स्थितिको समग्र मूल्यांकन तथा समीक्षा गरि आवश्यक कदम चाल्न जिल्ला समन्वय समिति समक्ष सुझाव तथा सिफारिस गर्ने,
- (च) प्रचलित कानून बमोजिम उद्योगले पाउने सेवा सुविधा सहूलियत उद्योगहरूलाई दिलाउन कुनै कठिनाइ आइपरेमा सोको निराकरणका लागि आवश्यक पहल गर्ने,
- (छ) उद्योगीको गुनासो सुनुवाई गरी समस्या समाधान गर्ने वा गराउने तथा सम्बन्धित निकायलाई सिफारिस गर्ने,
- (ज) नगरपालिकाको एकीकृत औद्योगिक सूचना व्यवस्थापन प्रणालीको विकास गरी प्रयोगमा ल्याउन सुझाव दिने,
- (झ) सार्वजनिक, निजी र सहकारी क्षेत्रको प्रभावकारी, समन्वयात्मक र समन्वयपूर्ण सहकार्यमा नगरपालिकामा प्रतिस्पर्धात्मक औद्योगिक वातावरण निर्माण गर्न आवश्यक कार्य गर्ने वा गराउने,
- (ञ) जिल्लामा औद्योगीकरणको गतिलाई तीव्रता दिन औद्योगिक पूर्वाधारको लागि आवश्यक कार्य गर्ने वा गराउने,
- (ट) औद्योगिक ग्राम सरकारी निजी सहकार्यता मोडेलमा स्थापना गर्न सहजीकरण गर्ने,
- (ठ) उद्योग तथा लगानी प्रवर्द्धन सम्बन्धी स्थानीय तहमा कार्यान्वयन हुने कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि आवश्यक सहयोग गर्ने, १ड) स्वदेशी वस्तुको प्रवर्द्धन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- (ढ) उद्योग प्रवर्द्धनको लागि सम्बन्धित प्रदेश तथा संघीय मन्त्रालयमा आवश्यक पृष्ठपोषण दिने,
- (ण) उद्योग क्षेत्रको विकास र प्रवर्द्धन लागि अन्य आवश्यक कार्य गर्ने ।
- (२) समितिले आफ्नो कार्यविधि आफै निर्धारण गर्नेछ ।

परिच्छेद — ८

बिबिध

३१. औद्योगिक जनशक्ति

- (१) उद्योगलाई आवश्यक पर्ने जनशक्ति नेपाली नागरिकबाट पूर्ति गर्नु पर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि नगरस्तरको पत्रिकामा विज्ञापन

प्रकाशन गर्दा पनि उद्योगको लागि चाहिने कुनै खास सिप वा दक्षता भएको जनशक्ति नेपालि नागरिकमध्येबाट उपलब्ध हुन नसकेमा श्रम विभागको सिफारिसमा श्रम स्वीकृति लिई बढीमा पाँच वर्षसम्मको लागि त्यस्तो उद्योगले विदेशी नागरिकलाई नियुक्त गर्न सक्नेछ ।

- (३) उद्योगमा कार्यरत कामदार तथा कर्मचारीले उद्योगको सञ्चालन तथा त्यसको उत्पादनमा बाधा अवरोध पुग्ने गरी बन्द हडताल जस्ता कुनै पनि काम कारबाही गर्न पाउने छैनन् । तर कामदार तथा कर्मचारीले आफ्ना जायज मागहरू शान्तिपूर्ण ढंगले व्यवस्थापन समक्ष राख्न र आपसी समझदारीमा विवादको समाधान गर्न यो उपदफाले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।
- (४) उपदफा (३) बमोजिम विवाद समाधान हुन नसकेमा विवाद समाधान गर्ने प्रयोजनका लागि कार्यपालिकामा त्यस्ता विवाद पेश गर्न सकिनेछ । कार्यपालिकाबाट यस सम्बन्धमा भएको निर्णय अन्तिम हुनेछ र दुवै पक्षले पालना गर्नु पर्नेछ ।

३२. रुग्ण उद्योगको पहिचान, वर्गीकरण र सुविधा, सहूलियत तथा छुट

- (१) रुग्ण उद्योगको पहिचान संघीय सरकारको प्रचलित औद्योगिक व्यवसाय सम्बन्धी कानून तथा कार्यपालिकाको नियम अनुसार हुनेछ ।
- (२) रुग्ण उद्योगलाई दिनुपर्ने छुट सुविधा, सहूलियत वा अनुदान कार्यपालिकाले निर्णय गरे बमोजिम हुनेछ ।

३३. करार गरी उत्पादन गर्न सक्ने

कुनै उद्योग वा कम्पनी वा फर्म वा प्रतिष्ठानले आपसमा करार (कन्ट्र्याक्ट) वा उपकरण (सब— कन्ट्र्याक्ट) गरी वस्तु वा सेवाको उत्पादन गर्न सक्ने कुनै निर्यातमूलक उद्योग वा निर्यात प्रवर्द्धन गृहको लागि देहाय बमोजिमको मापदण्ड पूरा गरि करार वा उपकरणका आधारमा निश्चित परिणाममा वस्तु वा सेवाको उत्पादन गरेमा त्यस्तो उद्योग वा कम्पनी वा फर्म वा प्रतिष्ठानलाई छुट, सुविधा वा सहूलियत तोकी स्थानीय सरकारले उपलब्ध गराउन सक्नेछ

- (क) उद्योग नियमन शाखाले तोकेबमोजिम निश्चित परिणाममा वस्तु वा सेवा उत्पादन गरेको,
- (ख) स्वदेशी कच्चा पदार्थ प्रयोग गरी उत्पादन गरेको वा आयातित कच्चा पदार्थ भए कम्तिमा तीस प्रतिशत मूल्य बृद्धि हुने गरी वस्तु वा सेवा उत्पादन गरेको,
- (ग) उद्योगले आफ्नो उत्पादनको कम्तिमा चालिस प्रतिशत उत्पादन निर्यात

प्रयोजनको लागि निर्यातमूलक उद्योग वा निर्यात प्रवर्द्धन गृहलाई उपलब्ध गराएको, (घ) दर्ता भएको ट्रेडमार्क प्रयोग गरेको ।

३४. कोष सम्बन्धी व्यवस्था

- (१) उद्योग नियमन शाखाले नगरपालिकाको औद्योगिक विकास, प्रवर्द्धन तथा संरक्षणका लागि निजी तथा सहकारी क्षेत्र समेतको सहभागितामा आवश्यकता अनुसार देहायका कुनै वा सबै कोष खडा गर्न सक्नेछ :-
- (क) लघु, घरेलु तथा साना उद्यम विकास कोष,
  - (ख) जोखिम पुँजी कोष,
  - (ग) प्रविधि विकास कोष,
  - (घ) औद्योगिक लगानी संरक्षण तथा प्रवर्द्धन कोष,
  - (ङ) रूग्ण उद्योग पुनरुत्थान, पुनर्निर्माण तथा व्यवस्थापन कोष,
  - (च) महिला उद्यमशीलता कोष ।
- (२) उपदफा (१) मा उल्लिखित कोषमा जम्मा हुने रकम, त्यस्ता कोषको व्यवस्थापन र सञ्चालन सम्बन्धी कार्यविधि र अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।
- (३) यो ऐन प्रारम्भ हुँदाका बखत नगरपालिकाले उपदफा (१) मा उल्लेखित कुनै कोष सञ्चालन गरेको भए त्यस्तो कोष यसै ऐन बमोजिम स्थापना र सञ्चालन भएको मानिनेछ ।

३५. व्यावसायिक सामाजिक जिम्मेवारी

उद्योगले पूरा गर्नुपर्ने व्यावसायिक सामाजिक जिम्मेवारी प्रचलित कानून र नियममा तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

३६. पुरस्कृत गर्न सकिने

कार्यपालिकाले स्थानीय उद्योगहरू मध्येबाट आवश्यक मानक तयार गरी उत्कृष्ट उद्योगलाई पुरस्कृत गर्न सक्नेछ ।

३७. बजार प्रवर्द्धन गर्न सक्ने

कार्यपालिकाले स्थानीय उद्योगहरूको उत्पादनको बजार प्रवर्द्धन गर्न आवश्यक कार्यहरू गर्न सक्नेछ ।

३८. औद्योगिक करिडोर, औद्योगिक ग्राम तथा औद्योगिक क्लस्टर घोषणा गर्न सक्ने औद्योगिक विकासको लागि पर्याप्त सम्भावना र अवसर उपलब्ध रहेको नगरपालिकाको कुनै भाग वा स्थानलाई तोकिए बमोजिमको मापदण्डका अधिनमा रही कार्यपालिकाले स्थानीय राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी सरकारी निजी सहकार्यतामा औद्योगिक करिडोर, औद्योगिक ग्राम तथा औद्योगिक क्लस्टर घोषणा गरी तोकिए बमोजिम सेवा, सुविधा तथा सहूलियत उपलब्ध गराउन सक्नेछ ।

३९. स्थानीय उद्योगको गुनासो व्यवस्थापन गर्ने

स्थानीय उद्योगलाई कुनै मर्का परेमा उल्लेखित फेहरिस्त सहितको गुनासो उद्योग नियमन शाखामा पेश गर्न सक्नेछ । उक्त गुनासो उपर कार्यपालिकाले आवश्यक निर्णय गर्न सक्नेछ ।

४०. बाधा अड्काउ फुकाउने अधिकार

यस ऐनको कार्यान्वयन गर्दा कुनै बाधा अड्काउ परेमा कार्यपालिकाले स्थानीय राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरि त्यस्तो बाधा अड्काउ फुकाउन सक्नेछ ।

४१. अनुसूचिमा हेरफेर वा थपघट गर्न सक्ने

कार्यपालिकाले स्थानीय राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरि अनुसूचिमा आवश्यकता अनुसार हेरफेर, थपघट वा परिमार्जन गर्न सक्नेछ ।

४२. नियम, निर्देशिका, कार्यविधि वा मापदण्ड बनाउने अधिकार यस ऐनलाई कार्यान्वयन गर्न एवं उद्योगको दर्ता, नियमन सम्बन्धी काम कारबाहीलाई सरल बनाउन कार्यपालिकाले आवश्यकता अनुसार नियम, निर्देशिका, कार्यविधि वा मापदण्ड बनाइ लागू गर्न सक्नेछ ।

आज्ञाले
गणेश प्रसाद अर्याल
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

अनुसूची — १

(दफा १६ को उपदफा (१) को खण्ड (ख) सँग सम्बन्धित)

घरेलु उद्योगहरू

१. ह्याण्ड लुम, पेडल लुम, सेमी — अटोमेटिक लुम, कपडा वार्पिङ, परम्परागत प्रविधिबाट गरिने रंगाई, छपाइ, सिलाई (तयारी पोशाक बाहेक) र बुनाइ,
२. उन र रेशममा आधारित हाते बुनाइका राडी, पाखी, गलैँचा, पश्मिना, पोशाक, हातेकागज र सो मा आधारित वस्तु,
३. परम्परागत कलामा आधारित वस्तु,
४. परम्परागत मूर्तिकला,
५. तामा, पित्तल, ढलौट, कांस र जर्मन सिल्भर जस्ता धातुबाट हस्तनिर्मित भाँडावर्तन तथा हस्तकला सामान,
६. फलामबाट बनेका हस्तनिर्मित भाँडा वर्तन तथा घरायसी प्रयोगका चक्कु, चुलेसी, खुकुरी, हँसिया, कुटो, कोदालो जस्ता परम्परागत औजारहरू, ७. सुन चाँदीबाट हस्तनिर्मित गरगहना, वस्तु, भाँडा वर्तनहरू (बहुमूल्य, अर्ध — बहुमूल्य तथा साधारण पत्थर जडान भएका समेत),
८. स्वदेशमा उपलब्ध किमती, अर्ध किमती तथा साधारण पत्थर कटाई उद्योग, ग्रामीण छालाबाट हस्त निर्मित वस्तुहरू,
९. जुट, सवाई घाँस, चोया, बाबियो, सुति धागो, अल्लो आदि प्राकृतिक रेशामा आधारित उद्योग,
१०. पत्थरकला (ढुंगा कुँदी बनाइएका सामानहरू),
११. पौभा, थान्का चित्र र अन्य परम्परागत चित्रकला,
१२. मुकुण्डो (मास्क) तथा परम्परागत संस्कृतिक दर्शाउने पुतली र खेलौना,
१३. परम्परागत संस्कृति, बाजागाजा र कला दर्शाउने विभिन्न प्रकारका हस्तकलाका वस्तु,
१४. काठ, हाड, सिङ् तथा माटो, चट्टान र खानिजका कलात्मक वस्तुहरू, सेरामिक्स तथा माटाका भाँडाकुँडा,
१५. हातले छाप्ने ईटा उद्योग ।

अनुसूची — २

(दफा १६ को उपदफा (२) को खण्ड (क) संग सम्बन्धित)

ऊर्जामुलक उद्योग

१. जलस्रोत, वायु, सौर्यशक्ति, कोइला, प्राकृतिक तेल र इन्धन वा ग्याँस, वायोमास वा अन्य स्रोतहरूबाट ऊर्जा उत्पादन गर्ने उद्योग, त्यस्तो ऊर्जा उत्पादन गर्न प्रयोग गरिने मेसिन/उपकरण निर्माण गर्ने उद्योग,
२. विद्युत प्रसारण लाईन,
३. विद्युत वितरण प्रणाली ।

अनुसूची — ३

(दफा १६ को उपदफा (२) को खण्ड (ग) संग सम्बन्धित)

कृषि तथा वन पैदावार आधारित उद्योग

१. फलफुल खेती वा फलफुल प्रशोधन,
२. खाद्यवस्तु प्रशोधन,
३. पशुपालन, पंक्षीपालन (अस्ट्रिच समेत), पशुपंक्षी प्रजनन र मासु उत्पादन तथा प्रशोधन,
४. मत्स्यपालन, माछाभुरा उत्पादन, प्रशोधन एवं प्याकेजिड,
५. रेशम खेती तथा रेशम प्रशोधन,
६. चिया बगान, चिया प्रशोधन,
७. कफी खेती, कफी प्रशोधन,
८. तरकारी बिउ,
९. तरकारी खेती, तरकारी प्रशोधन,
१०. हरित गृह स्थापना र सञ्चालन,
११. मौरीपालन (मौरी प्रजनन, मह उत्पादन र प्रशोधन)
१२. पुष्प खेती, पुष्प प्रशोधन (माला बनाउने, सजावट गर्ने, गुच्छा बनाउने र बिउ बिजन उत्पादन समेत, नर्सरी व्यवसाय,
१३. रबर खेती, रबरको प्रारम्भिक प्रशोधन र सञ्चालन, र शित भण्डार,
१४. नगदेबाली व्यावसायिक खेती तथा प्रशोधन (जस्तै: उखु, कपास, सनपट, सजीवन, स्विट सरघम, सुर्ती, जुट, अलैंची, अदुवा, केशर, तेलहन र यस्तै मसलावाली, दलहन आदि बेत बाँस खेती र बेत बाँसजन्य उत्पादनहरू,
१५. वनस्पती उद्यान स्थापना र व्यवस्थापन, वनस्पती प्रजनन व्यवसाय (टिस्यु कल्चर समेत), बिउबिजन प्रशोधन,
१६. अन्य गैर काष्ठजन्य वन पैदावारमा आधारित ।

अनुसूची — ४

(दफा १६ को उपदफा (२) को खण्ड (ड) सँग सम्बन्धित)

पर्यटन उद्योग

१. पर्यटन आवास, मोटेल, होटेल, रिजोर्ट तथा रेस्टुराँ,
२. ट्राभल एजेन्सी, टुर अपरेटर, हिलिङ्ग सेन्टर, क्यासिनो, मसाज स्पा,
३. साहसिक पर्यटन (स्किङ्ग, ग्लाइडीङ्ग, क्यापिटड, हट एअर ब्यालुनिङ्ग, क्यानोनिङ्ग, प्यारा सेलिङ्ग, घोडाचढी, बन्जी जम्पिंग, हिमाल आरोहण र अवलोकन)
४. गल्फ कोर्स, पोलो, पोनी ट्रेकिङ्ग, पदयात्रा,
५. ग्रामीण पर्यटन, होम स्टे तथा पर्यावरणीय पर्यटन,
६. मनोरञ्जन पार्क,
७. वन्यजन्तु आरक्ष,
८. माउन्टेन फ्लाइट सञ्चालन ।

अनुसूची — ५

(दफा १६ को उपदफा (२) को खण्ड (च) सँग सम्बन्धित)

सूचना सञ्चार प्रविधिमा आधारित उद्योग

क. सूचना प्रविधि उद्योग

- (१) टेक्नोलोजी पार्क,
- (२) आइ.टी. पार्क,
- (३) बायोटेक पार्क,
- (४) सफ्टवेयर विकास,
- (५) कम्प्युटर तथा सम्बन्धित सेवाहरू,
- (६) तथ्यांक प्रशोधन,
- (७) साइबर क्याफे,
- (८) डिजिटल म्यापिङ,
- (९) डाटा माइनिङ

ख. सूचना, प्रसारण प्रविधिमा आधारित उद्योग

- (१) एफ.एम. रेडियो, डिजिटल रेडियो सेवा,
- (२) डिजिटल भू-सतही टेलिभिजन, स्याटेलाइट टेलिभिजन, केबुल टेलिभिजन,
- (३) अनलाइन सेवा,
- (४) डिजिटल केबुल टिभी नेटवर्क,
- (५) रेकोर्डिङ स्टुडियो, प्रसारण स्टुडियो,
- (६) प्रिन्ट मिडिया उद्योग, अडियो भिजुअल सामग्री उत्पादन उद्योग, विज्ञापन निर्माण उद्योग,
- (७) सिनेमा उत्पादन, सिनेमाहल, मल्टिप्लेक्स सिनेमा हाल, फिल्म सिटी निर्माण, फिल्म स्टुडियो निर्माण